نکته

مروری بر زندگی شهید ابراهیم عقیل

مغز نظامی حزب‌الله که بود؟

سال گذشته آنچه بر تاریخ مقاومت گذشت، سالی پر از حادثه بود، از شهادت ناباورانه سید حسن نصرالله در لبنان گرفته تا عملیات های وعده صادق و جنگ ۱۲ روزه در ایران. شهدایی در این مدت تقدیم اسلام شد که به واقع در وصف هر کدام می شود ساعت ها سخن گفت و کتاب ها در وصف شان نوشت، شهدایی که سال ها در گمنامی کامل فعالیت هایی کرده بودند که دشمن انگشت به دهان مانده بود، این که چطور می شود بدون امکانات و با این حجم از تحریم های بین المللی این چنین ایستادگی کرد،

«شهید ابراهیم عقیل» با نام جهادی حاج عبدالقادر یکی از همین مجاهدان بود که سال ها فرماندهی یگان رضوان در لبنان را به عهده داشت و از طراحان اصلی عملیات های پیچیده ای بود. او از دوستان و همرزمان نزدیک شهید عماد مغنیه و حاج علی کرکی و... بود که سال گذشته در چنین روزی توسط اسرائیل به شهادت رسید.

«زینب عقیل» فرزند این شهید عزیز به همین مناسبت در گفت وگو با تسنیم، به شرح زوایایی از زندگی پدرش پرداخت، روایت هایی دسته اول که می تواند تا حدودی این فرمانده گمنام حزب‌الله را معرفی کند و اگر نبود یاری «امل شبیب» از خبرنگاران لبنانی که خود دل در گروی مقاومت دارد، شاید این نوشتار به سرانجام نمی رسید.

مقاومت در ما نهادینه شده بود

من در خانه ای بزرگ شدم که مقاومت و تعهد به آن با جزئیات در وجودمان نهادینه شده بود، مقاومتی که معنایش تنها یک گزینه نظامی نبود، بلکه یک فرهنگ و رفتار تربیتی بود که در ساده ترین رفتارها هم نمودش پیدا بود، صبر، انضباط، احترام به دیگران و این باور که کرامت خریدنی نیست و در این نظام جهان ستمگر، حاکمیت و حق باید با قدرت گرفته شود.

***پدرم توانست میان مفاهیم نظامی و امکانات موجود تناسب ایجاد کند**

پدرم ابراهیم عقیل یا همان حاج عبدالقادر، نام جهادی که بیشتر دوستانش به این نام او را می شناسند، وقتی خیلی جوان بود مسئولیت عملیات جنوب در اواسط دهه نود میلادی را به عهده گرفت و در بخش نظامی مقاومت توانست پیشرفت های چشمگیری را ایجاد کند، در واقع پدرم توانست میان مفاهیم نظامی و وضعیت و امکانات موجود مقاومت لبنان در آن دوره، تناسبی ایجاد کند، همین شد که رفته رفته با شرایط به وجودآمده عملیات هایی را برنامه ریزی کرد که از همه جهت این توانایی را داشت که دشمن را غافل گیر کند خصوصاً با جاسوس هایی که وجود داشت، عملیات هایی که با سرعت انجام می شد، امکاناتش بدون کمترین فوت وقت جابه جا و مهیا می شد و در امنیت کامل می توانست با موفقیت به نتیجه برسد، همه این عوامل دست به دست هم داده بود تا در جنگ روانی هم دشمن را تحت تأثیر قرار دهد و شگفت زده کند که؛ الآن این آتشی که به سمتش روانه می شود از کجا به پا خاسته است؟! زیرا با تعدادی جوان بدون سلاح های خاصی و با دست خالی می توانست به اهدافش تمام و کمال برسد.

ابراهیم مغز نظامی حزب‌الله است

حالا با فعالیت های فرماندهانی چون حاج عبدالقادر، عملیات ها آغاز شد، از عملیات «سجد» تا «البیاضه» و عملیات «بیت یاحون» و حمله به پادگان «جزین» و دیگر عملیات هایی که ذهن خلاق پدرم برنامه ریزی کرده بود. شنیده بودم حاج عماد مغنیه، که خود از اسطوره های مقاومت لبنان است، راجع به پدرم گفته بود: «ابراهیم مغز نظامی حزب‌الله است.»، آنها عملیات ها را تا جایی پیش بردند که دشمن صهیونیستی در منطقه جنوب به مرحله فلج کامل رسید. حاج عقیل آن قدر موفق شده بود که در آستانه پیروزی های سال ۲۰۰۰ مقاومت، و درماه فوریه دشمن به شدت تلاش می کرد او را به هر ترتیبی شده ترور کند و به شهادت برساند به این امید که رزمندگان را زمین گیر کند و بتواند دوباره جنوب لبنان را در اشغال خود نگه دارد، اما دست خدا بالاتر از مکر دشمنان بود و او نجات پیدا کرد تا ۲۵ سال بعد در یک روز الهی شهادتش را جشن بگیرد.

ما خیلی زود متوجه شدیم پدرمان یک فرد عادی نیست

در ایام کودکی با اینکه سن کمی داشتم اما یادم می آید فضای احتیاط و مراقبت در خانه ما به خوبی نمایان بود. پدرم رفت وآمدهای محدود داشت، حواسش بود جایی عکس نیندازدو... ما خیلی زود متوجه شدیم پدرمان یک فرد عادی نیست و هر جزئیاتی که در مورد او رعایت نکنیم می توانست بهای سنگینی داشته باشد، اما راز قدرت حاج ابراهیم در تواضع و توانایی هایش بود و اینکه هرکاری می کرد گمنام بود و دوست نداشت خودنمایی کند. او زندگی اش را با قناعت و دور از کانون توجهات گذراند و حصاری از سادگی، تعهد و انضباط امنیتی دور خودش ایجاد کرد. دشمن او را شبح نامیده بود و سایه او از خودش بیشتر آنها را می ترساند.

مجاهدان غم های ملت لبنان را با وجود سن کم به دوش کشیدند

شهید سید حسن نصرالله، حاج علی کرکی و پدرم و دیگر فرماندهان و شهدای مقاومت در مسیر یک هدف بزرگ به هم رسیده بودند و ارتباط شان فقط یک همراهی کاری نبود، آنها در جوانی در حالی که هم سن و سال بودند و اوایل دهه هشتاد میلادی مقاومت را تأسیس کردند و رفقای راه و سلاح بودند، غم های ملت لبنان را با وجود سن کم به دوش کشیدند و تقریباً در همان دوره زمانی نیز روحیه ای داشتند که می شود گفت شهید زنده بودند.

شهیدان حزب‌الله مردان بزرگی بودند، مثلاً پدرم وقتی می خواست از دوست مجاهدش شهید حاج عماد تعریف کند، می گفت: او یک ذهن استثنایی دارد، و واقعاً یک مجاهد گمنام بود که توانایی نوآوری و برنامه ریزی بالایی داشت که فقط تعداد کمی از آن برخوردار بودند، البته شهید مغنیه در قلب حاج عبدالقادر بسیار بزرگتر از آنچه می گفت، بود. او همچنین سید حسن نصرالله را وجدان بیدار امّت لبنان می دانست، می گفت: سید رهبری فراتر از زمان و مکان است، ارتباط او با مجاهدین به لحاظ احساسی ارتباطی شبیه به ارتباط یعقوب با یوسف است، حتی بیش از برادران خونی رزمندگان را دوست داشت. پدرم همیشه تأکید تکرار می کرد، سید حسن نصرالله از سوی خدا مورد تأیید است و نظر او همیشه در انتخاب های سرنوشت ساز مقاومت مرجع بود. گمان می کنم آنها با روحانیت خاص خود در مسیر سیر و سلوک به سوی خداوند سبحان حرکت کردند.

ما یک دوگانگی زیبا را با چنین پدری تجربه می کردیم

پدرم نسبت به مسائل دنیایی و مقام بسیار متواضع و زاهد بود، همین ویژگی های او مهمترین چیزی بود که برای ما به ارث گذاشت، نمازها و شب زنده داری هایش از خاطرم نخواهد رفت، یادم هست من قبل از اذان صبح بیدار می شدم و او را در حال سجده و نماز می دیدم، وقتی متوجه می شد بیدارم مرا به مهربانی در آغوش می گرفت. با وجود موقعیت حساسش، ما از گرمای پدری او محروم نبودیم، به ما نزدیک بود و در جزئیات زندگی ما حاضر بود و همراهی مان می کرد، درعین حال، احساس می کردم قلبش همیشه به میدان نبرد وابسته است، پدرم واقعاً در امام خمینی(ره) و در اسلام ذوب شده بود.

ما یک دوگانگی زیبا را با چنین پدری تجربه می کردیم؛ پدری مهربان که با ما شوخی می کرد و به درس هایمان اهمیت می داد، و فرماندهی ساکت بود و نگرانی و فکر کردن به امورات مقاومت را که در چشمانش پیدا بود، می دیدیم. او سعی کرد ارزش های مسئولیت پذیری و ذوب شدن در مقاومت را بیش از هر چیز دیگری در ما نهادینه کند. در تربیت ما بیش از هر چیزی ابتدا بر رابطه با خدا تأکید داشت، آن هم ارتباطی که از طریق قرآن ایجاد شود. او به عنوان فرمانده قرآنی شناخته شده بود که تمامی رویکردهای خود در زندگی، حتی رویکردهای نظامی را از قرآن استنباط می کرد. در مرتبه دوم به ما آموخت که علم، سلاح دوم ماست و فرهنگ و دانش از تفنگ کمتر اهمیت ندارد. اکنون بیش از هر چیزی مسئولیت ما این است که ارزش هایی را که پدرم برایشان زندگی کرد، حفظ کنیم، ارزش هایی مثل کرامت، وحدت، ایمان به فلسطین و مستضعفین.

به یاد دارم که چقدر به ما اصرار داشت دعا کردن را یاد بگیریم و سعی می کرد زندگی را با سبک فلسفی و قرآنی ساده اش برایمان توضیح دهد، و آغوش او را به یاد دارم که بی نظیر بود، ترکیبی از مهربانی، نورانیت و معنویت. پدرم مردی عارف بود، همان طور که علما و همکارانش توصیفش می کردند. او برنامه عبادی بسیار قدرتمندی داشت که شایسته عارفانی مانند او بود و آن را بر خود واجب کرده بود.

مقاومت شعار نیست، مسیر خون و فداکاری است

حاج ابراهیم عقیل به من توصیه کرد فاکرش را منتقل کنم و تمام زندگی اش یک وصیت بود. سعی خواهم کرد با ابزارهایی که او به من آموخته است، یعنی اصول سیاسی و اجتماعی ام در این مرحله حساس از تاریخ مقاومت، و با ابزارهای تخصصی ام در سطح حرفه ای، یعنی با نوشتن، تحقیق، و مواضع تهییجی، و با حضور در جایی که نبرد اقتضا می کند، مؤثر باشم. شهادت و میراث فکری و نظامی پدرم یک مسئولیت زنده برای من است، نه فقط یک خاطره. او بود که می گفت: «ما باید امانت را ادا کنیم و آن را به نسل دوم بسپاریم.»، لحظه وداعش در قلبم حک شده است. او به آرزویش رسید، اما تمام دنیایم را با خود برد.

فیلم ها و سخنرانی هایی که از او باقی مانده اند خاطره های زنده ای اند که برایم وجود دارد. هر کلمه، فکر او را منعکس می کند و به ما یادآوری می کند که مقاومت شعار نیست، بلکه مسیر خون و فداکاری است.

افتخاری بی سابقه به همت پهلوانان ایران زمین؛ در کشتی فرنگی هم قهرمان جهان شدیم

چشم تو روشن ایران

گروه سیاسی

کشتی ایران بار دیگر ثابت کرد که وقتی مدیریت درست، تعهد واقعی و غیرت ملی در کنار هم قرار می گیرند، نتیجه چیزی جز افتخارآفرینی تاریخی نخواهد بود. قهرمانی همزمان تیم های ملی کشتی آزاد و فرنگی در رقابت های جهانی زاگرب، نه تنها پرچم ایران را در میدان های بین المللی به اهتزاز درآورد، بلکه جایگاه کشتی را در داخل کشور نیز به عنوان یکی از پرافتخارترین و هویت سازترین رشته های ورزشی ایران استوارتر کرد. این دستاورد، یادآور ریشه های عمیق پهلوانی و روحیه سلحشوری ملت ایران است که امروز بار دیگر در قالب مدال های جهانی درخشید.

رقابت های کشتی فرنگی قهرمانی جهان به میزبانی شهر زاگرب کرواسی در جریان است و در حالی که فردا روز پایانی رقابت هاست، تیم ملی کشتی فرنگی ایران با کسب چند مدال طلا و نقره یک روز زودتر عنوان قهرمانی را به خود اختصاص داد. کشتی فرنگی ایران در پایان روز دوم توسط امین میرزازاده در وزن ۱۳۰ کیلوگرم، غلامرضا فرخی در وزن ۸۲ کیلوگرم به مدال خوش رنگ طلا رسیدند. پیام احمدی هم دیگر کشتی گیر وزن ۵۵ کیلوگرم کشورمان موفق به کسب مدال نقره شد. این در حالی است که کشتی فرنگی روز شنبه یک فینالیست دیگر دارد که محمدهادی ساروی می تواند ایران را صاحب مدال طلای دیگری کند. همچنین دانیال سهرابی در صورت پیروزی در جدول شانس مجدد به گروه بازنده ها می رود تا شانس کسب یک مدال برنز وجود داشته باشد. همچنین سه ملی پوش هم دور مقدماتی را پشت سر خواهند گذاشت و جزو شانس های مدال هستند.

به گزارش مهر پیش از این تیم ملی کشتی آزاد نیز در فاصله یک روز مانده به پایان مسابقات عنوان قهرمانی جهان را به خود اختصاص داده بود تا برای نخستین بار در تاریخ کشتی ایران هر دو تیم ملی آزاد و فرنگی عنوان قهرمانی جهان را به خود اختصاص دهند. تیم ملی کشتی آزاد ایران در رقابت های قهرمانی جهان ۲۰۲۵ در زاگرب کرواسی، با کسب ۲ مدال طلا، ۲ نقره و ۳ برنز، با ۱۴۵ امتیاز، برای ششمین بار در تاریخ خود قهرمان جهان شد. در رده بندی تیمی ایران با ۱۴۵ امتیاز به عنوان قهرمانی دست یافت و پس از ایران تیم آمریکا با ۱۳۴ امتیاز دوم شد. تیم ژاپن نیز با ۱۱۱ امتیاز در جایگاه سوم ایستاد.

کشتی آزاد ایران پیش از این ۵ مرتبه موفق به کسب عنوان قهرمانی جهان شده که آخرین مرتبه آن نیز ۱۲ سال پیش و در جریان رقابت های جهانی ۲۰۱۳ مجارستان بوده است.

ایران پیش از این در سال های ۱۹۶۱، ۱۹۶۵، ۱۹۹۸، ۲۰۰۲ و ۲۰۱۳ برسکوی قهرمانی جهان ایستاده است. همچنین تیم کشتی آزاد ایران ۹ مرتبه در سال های ۱۹۷۱، ۱۹۷۳، ۱۹۹۵، ۲۰۰۶، ۲۰۱۱، ۲۰۱۴، ۲۰۱۵، ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ عنوان نایب قهرمانی جهان را بدست آورده و ۱۴ مرتبه نیز در جایگاه سوم قرار گرفته است.

ایران حالا بعد از روسیه تبدیل به دومین کشور می شود که در یک سال هم عنوان قهرمانی در رقابت های جهانی کشتی آزاد راکسب می کند هم قهرمانی در رقابت های فرنگی.

به گزارش ایرنا مسعود پزشکیان در پیامی با تبریک قهرمانی تیم ملی کشتی فرنگی کشورمان در رقابت های جهانی کرواسی، تصریح کرد: این قهرمانی ارزشمند، نشان از پویایی ملت ایران و شایستگی جوانان غیور این مرز و بوم در فتح قله های افتخار است و امیدوارم شاهد تداوم کسب چنین افتخاراتی در همه رشته های ورزشی باشیم.

متن پیام رئیس جمهور به شرح زیر است؛

بسم الله الرحمن الرحیم

فرزندان غیور و پرتوان کشورمان بار دیگر با درخشش مقتدرانه وزودهنگام در مسابقات جهانی کشتی فرنگی در زاگرب، برگ زرینی بر دفتر پرافتخارات ورزشی کشورمان افزودند و با نمایش و خلق صحنه های دیدنی از توانمندی ها و استعدادهای خود، دل ملت بزرگ ایران را شاد کردند و در جایگاه واقعی خود قرار گرفتند.

این قهرمانی ارزشمند، نشان از پویایی ملت ایران و شایستگی جوانان غیور این مرز و بوم در فتح قله های افتخار است و امیدوارم شاهد تداوم کسب چنین افتخاراتی در همه رشته های ورزشی باشیم.

اینجانب ضمن قدردانی از تلاش های بی‌وقفه مربیان، کادر فنی و همه ورزشکاران تیم ملی کشتی فرنگی، این موفقیت بزرگ را به ملت ایران، جامعه ورزشی و به ویژه قهرمانان و خانواده های گرامی آنان صمیمانه تبریک عرض می کنم و موفقیت روزافزون همه ورزشکاران کشور را در عرصه های مختلف ورزشی خواستارم.

مسعود پزشکیان
رئیس جمهوری اسلامی ایران

همچنین احمد دنیامالی در پیامی قهرمانی مقتدرانه تیم ملی کشتی فرنگی ایران در مسابقات جهانی را تبریک گفت و از قهرمانی توأمان کشتی آزاد و فرنگی ایران در دنیا به عنوان افتخاری ماندگار یاد کرد.

متن پیام به شرح زیر است:

بسم الله الرحمن الرحیم

آنجا که در گستره سال های طولانی در رقابت های جهانی، برای نخستین بار قهرمانی توأمان تیم های ملی کشتی آزاد و فرنگی ایران محقق شد، رویدادی فراتر از یک موفقیت ورزشی شکل گرفت؛ تجلیِ وحدت توان ملی و سندی روشن از پیوند عمیق فرهنگ پهلوانی با هویت جمعی ملت ما، در رشته ای که ریشه هایش در پهلوانی و اخلاق ایرانی عمیقاً نهادینه شده است.

خدا را شاکرم که عرصه زاگرب، در ادامهٔ این افتخارآفرینی ها، پس از یازده سال، قهرمانی تیم ملی کشتی فرنگی را نیز بار دیگر برای ایران رقم زد؛ موفقیتی که نشان دهندهٔ پویایی فنی، انسجام تیمی و استقامت روحی ورزشکاران ملی‌پوش ماست. قهرمانان و دلاوران ایران زمین، مبارکتان باشد؛ به مردم کشتی دوست و به مسئولان فدراسیون که بستر این افتخار را فراهم آوردند تبریک می گویم و از تک تک مربیان سازنده کشتی ایران و خانواده های عزیزتان نیز صمیمانه سپاسگزارم. دولت وفاق ووزارت ورزش و جوانان، همچنان در کنار ورزشکاران و دست اندرکاران خواهند بود تا کشتی ایران، جایگاه پرافتخار خود را در عرصه های جهانی حفظ کرده و موفقیت های تازه ای را رقم زند.

تهران چه ابزارهایی برای کاهش تبعات اسنپ بک دارد؟

راه‌هایی برای مقابله با مکانیسم ماشه

پس از سال ها تلاش دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران برای حفظ توافق هسته ای ۲۰۱۵ (برجام)، سه کشور اروپایی (بریتانیا، فرانسه و آلمان) «اسنپ بک» یا مکانیزم ماشه را در شورای امنیت سازمان ملل فعال کردند. این اقدام به بهانه عدم پایبندی ایران به محدودیت های هسته ای برجام صورت گرفت در حالی که ایران همواره منطبق با بندهای برجام عمل کرده و هیچ گاه تخلفی از مفاد آن نداشته است و این کشورهای اروپایی بودند که کمترین پایبندی را نسبت به تعهدات خود در برجام نداشتند.

به گزارش مهر تهران این اقدام اروپا را از نظر حقوقی مورد مناقشه قرار داده و استدلال می کند که اروپا خود به تعهداتش عمل نکرده و صلاحیت قانونی برای فعال سازی این سازوکار ندارد؛ این دیدگاهی است که روسیه و چین نیز آن را تأیید کرده اند. هرچند طرف های اروپایی بارها این استدلال برسو استفاده از ظرفیت حقوقی قطعنامه ۲۲۳۱ اصرار دارند.

در این گزارش، به طور جامع بررسی می کنیم که با اجرایی شدن اسنپ بک اروپا، چه تحریم هایی مشخصاً بازخواهند گشت و آثار آنها چیست؛ سپس تجربیات ایران در دوران قبل از برجام برای دور زدن تحریم ها و راهکارهای مقابله را مرور می کنیم و در پایان خواهیم دید که هرچند بازگشت تحریم ها دشواری هایی ایجاد خواهد کرد، اما به معنی انسداد نیست و جمهوری اسلامی ایران می تواند با اتکا به ظرفیت های خود و همکاری های بین المللی غیرغربی از این مرحله عبور کند.

تحریم هایی که با اسنپ بک بازمی گردد

اکنون باطی شدن روند حقوقی در شورای امنیت و نهایی شدن اسنپ بک، تمام شش قطعنامه تحریمی شورای امنیت بین سال های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ احیا خواهند شد. این قطعنامه ها مجموعه ای از فشارهای چندجانبه بر ایران را شامل می شدند. در ادامه، عنوان مهم ترین تحریم های بازگشتی را مرور می کنیم:

- تحریم تسلیحاتی
- محدودیت های هسته ای
- تحریم برنامه موشکی بالستیک
- مسدودسازی دارایی ها و ممنوعیت سفر افراد و نهادهای مشخص
- بازرسی و محدودیت های کشتیرانی و هوایی
- محدودیت در همکاری های مالی و بانکی

با توجه به موارد بالا، بازگشت این تحریم ها تصویری از فشار بین المللی را تداعی می کند که آخرین بار در سال های منتهی به ۲۰۱۵ بر ایران تحمیل شده بود. البته نباید آثار این تحریم ها را کوچک یا بزرگ نمایی غیرواقعی کرد، بلکه باید واقع بین بود. این تحریم ها بدون شک هزینه های اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک دارند اما در عین حال به معنی فروپاشی اقتصاد یا بن بست سیاسی نیست.

بسیاری از این محدودیت ها پیشاپیش در قالب تحریم های آمریکا برقرار بوده و ایران در سال های اخیر خود را تا حدی با آنها تطبیق داده است. در بخش بعد به تجربه ایران در مقابله با همین تحریم ها پیش از برجام می پردازیم تا روشن شود تهران چگونه می تواند با بازگشت تحریم ها، بار دیگر راه خود را ادامه دهد.

تجربه مقابله ایران با تحریم ها پیش از برجام

بازگشت تحریم های شورای امنیت صحنه را به شرایط قبل از برجام (۲۰۱۵-۲۰۱۰) بازمی گرداند؛ دوره ای که ایران تحت شدیدترین تحریم های چندجانبه و یکجانبه قرار داشت. با این حال، ایران در آن سال ها نشان داد که می تواند با ابتکار عمل و دور زدن تحریم ها، هرچند به سختی، به بقای اقتصادی و پیشبرد برخی اهداف خود ادامه دهد. تجربه ای انباشت شده ی نهادهای ایرانی در مقابله با تحریم ها اکنون سرمایه ای ارزشمند است که می تواند در یک فعال شدن مجدد مکانیزم ماشه به کار آید. در این بخش به چند نمونه ملموس از راهکارهایی که ایران قبل از برجام برای خنثی سازی نسبی تحریم ها به کار گرفت اشاره می کنیم:

• شبکه های پنهانی فروش نفت: مهم ترین شریان اقتصاد ایران، صادرات نفت و میعانات گازی، حتی در اوج تحریم ها نیز هرگز قطع نشد. ایران با کمک واسطه ها و شبکه های پیچیده، نفت خود را به خریداران عمدتاً آسیایی می رساند و درآمد حاصل را به روش های غیررسمی انتقال می داد. امروز نیز گزارش ها حاکی از آن است که با وجود تحریم های آمریکا، صادرات نفت ایران حدود روزانه یک میلیون بشکه ادامه دارد. همچنین بخشی از پرداخت ها به صورت کالا یا ارزهای محلی انجام می شود تا ردپای قابل تحریم برجای نگذارد. دور زدن تحریم های بانکی و مالی: در دور قبلی تحریم ها، ایران از روش های خلاقانه مالی برای انجام معاملات بهره برد. به دلیل قطع ارتباط بانک های ایرانی با سیستم های بین المللی (مانند سوئیفت) و مسدود شدن دلارهای نفتی، تهران به معاملات پایاپای و تهاتر روی آورد. برای مثال، درآمد نفتی ایران در کشور خریدار با پول محلی در حساب هایی نگهداری می شد و ایران از آن اعتبار برای واردات کالا استفاده می کرد. انتظار می رود در صورت تشدید تحریم ها، ایران و شرکای شرقی اش همکاری بانکی خود را عمیق تر کنند. این نمونه ها نشانگر تلاش ایران برای بهره گیری از هر کانال ممکن برای دور زدن محدودیت های مالی است.

• تکیه بر تولید داخلی و «اقتصاد مقاومتی»: یکی دیگر از راهبردهای ایران در برابر تحریم، کاهش آسیب پذیری از طریق خودکفایی در تأمین نیازهای اساسی و توسعه تولیدات داخلی بوده است. به عنوان مثال، در دوره تحریم قبلی واردات بنزین به ایران ممنوع شد و کشور با کمبود سوخت مواجه گردید. واکنش ایران افزایش ظرفیت پالایشی و تولید بنزین داخلی بود به طوری که طی چند سال از واردکننده بنزین به صادرکننده آن تبدیل شد. این حرکت که در چارچوب سیاست اقتصاد مقاومتی انجام شد، اثر تحریم سوختی را خنثی کرد.

نمونه دیگر، سرمایه گذاری در تولید کالاهای صنعتی و کشاورزی بود تا وابستگی به واردات کاهش یابد. هرچند خودکفایی مطلق در اقتصاد جهانی امکان پذیر نیست، اما ایران توانست در صنایعی مانند پتروشیمی، فولاد و محصولات غذایی به ظرفیت های خوبی برسد و صادرات غیرنفتی خود را افزایش دهد؛ عاملی که در سال های تحریم به تأمین ارز کمک کرد.

بنابراین، یکی از راه های مهار سختی های اسنپ بک ادامه همین مسیر تقویت تولید ملی و تنوع بخشی به منابع درآمد است. این امر نیازمند مدیریت صحیح اقتصاد کلان، کنترل تورم و حمایت از بخش خصوصی است تا بتوان فشار تحریم را تا حدی درونی سازی و بی اثر کرد.

• ائتلاف سازی با کشورهای همسو و روش های ابتکاری بین المللی: ایران به موازات تلاش برای دور زدن تحریم ها، همواره کوشیده است در صحنه دیپلماسی نیز مخالفان تحریم را با خود همراه کند. هرچند متحدان سنتی ایران در شورای امنیت (روسیه و چین) به دلیل الزام آور بودن قطعنامه های سازمان ملل مجبور به رعایت تحریم ها هستند، اما این کشورها می توانند در پشت صحنه به ایران کمک کنند.

افزون بر آن، ایران با پیوستن به سازمان های اقتصادی و امنیتی اوراسیا (مانند سازمان همکاری شانگهای) و تقویت دیپلماسی با همسایگان (از جمله کشورهایی مثل ترکیه، عراق، قطر و عمان) درصدد است یک بلوک مقاومتی در برابر تحریم های غرب ایجاد کند. این کشورها می توانند در نقش واسطه تجاری ظاهر شوند یا مسیرهای جدیدی برای صادرات و واردات ایران فراهم کنند. به عنوان مثال، بخش بزرگی از کالاهای وارداتی ایران در سال های اخیر از طریق امارات و عمان – به رغم روابط پیچیده سیاسی – تأمین شده و این روند می تواند ادامه یابد. استفاده از ظرفیت بازارچه های مرزی با کشورهای همسایه (مانند افغانستان، پاکستان و عراق) نیز یکی از راهکارهای همیشگی دور زدن تحریم بوده که در دوره جدید هم اهمیت خواهد داشت. این معاملات مرزی که عمدتاً خارج از سیستم بانکی رسمی و برپایه پول نقد یا تبادل کالا انجام می شود، به ایران امکان می دهد اقلام ضروری را به دور از نظارت های سخت گیرانه تهیه کند.

در مجموع، تجربه تاریخی نشان می دهد که هرچند تحریم ها توانسته اند رشد اقتصادی ایران را با مشکلاتی مواجه کنند، اما نتوانسته اند فعالیت های کشور را متوقف کنند. به تعبیری، تحریم ها سرعت حرکت را کم می کنند ولی مسیر را مسدود نمی کنند. جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر دانش انباشته در دور زدن تحریم، پیوندهای منطقه ای، و سیاست مقاوم سازی اقتصاد، آمادگی مقابله با دور جدید فشارها را دارد.

اسنپ بک سختی می آفریند، اما بن بست ایجاد نمی کند

بانگاهی واقع بینانه به موضوع، فعال شدن مکانیزم ماشه اروپا یک عقب گرد در دستاوردهای برجامی ایران به شمار می رود. با این وجود، اسنپ بک پایان راه نیست. تجربه نشان داده است که ایران می تواند خود را با شرایط جدید وفق دهد و مسیر خود را ادامه دهد. دو دلیل عمده برای این ادعا وجود دارد: نخست آن که بسیاری از تحریم هایی که قرار است بازگردد، در سال های اخیر توسط آمریکا و متحدانش اعمال شده بود و اقتصاد ایران تا حدی با آنها سازگار شده است (برای مثال، ایران مدت هاست به عدم دسترسی مستقیم به دلار عادت کرده و شبکه های جایگزین تجارت خارجی ایجاد کرده است). دوم آن که در نظام بین الملل کنونی، قدرت های بزرگی وجود دارند که حاضر به همراهی کامل با سیاست های تحریمی غرب نیستند. ایران با اتکا به همکاری با کشورهای شرقی و همسایه، می تواند بخشی از اثر تحریم های شورای امنیت را دور بزند. هرچند روسیه و چین به طور علنی قطعنامه های سازمان ملل را نقض نخواهند کرد، اما آن ها می توانند از راه های غیرمستقیم به ایران کمک کنند و حداقل در مجامع جهانی علیه منزوی سازی کامل ایران موضع بگیرند. همین حمایت سیاسی می تواند به ایران در کسب زمان و فرصت برای تطبیق با شرایط جدید کمک کند.

از منظر حقوقی و سیاسی نیز، تهران ابزارهایی برای کاهش تبعات اسنپ بک دارد. ادامه گفت وگوهای دیپلماتیک حتی در بحبوحه اجرای مکانیزم ماشه می تواند از شدت فشار بکاهد. چنان که دولت ایران در هفته های اخیر با هوشمندی وارد تعامل فعال با آژانس بین المللی انرژی اتمی شد و با توافق فنی اخیر میان وزیر خارجه ایران و مدیرکل آژانس در قاهره نشان داد مایل است نگرانی های پادمانی را برطرف کند.

از سوی دیگر، ایران با هشدار صریح اعلام کرده که در صورت عملی شدن اسنپ بک، همکاری های جاری با آژانس را لغو خواهد کرد و احتمالاً گام های جبرانی در برنامه هسته ای برخواهد داشت. این تهدید به معنای آن است که غرب نیز هزینه هایی در قبال انتخاب مسیر فشار حداکثری خواهد پرداخت (از جمله کاهش نظارت ها بر فعالیت هسته ای ایران و احتمال حرکت تهران به سمت غنی سازی در سطوح بالاتر).

با جمع بندی مباحث می توان گفت «اسنپ بک» اروپا علی رغم آثار مخربش، برای ایران به منزله بن بست نیست. ایران از قبل نشان داده که توان مدیریت چنین شرایطی را دارد. راهکارهای ایران ترکیبی از مقاومت و انعطاف است: مقاومت در قالب تحمل فشارها و تکیه بر توان داخلی، و انعطاف به شکل یافتن مسیرهای جایگزین در تعاملات خارجی. به تعبیری، ایران در این سال ها هنر «زندگی و پیشرفت در تحریم» را آموخته است و نشان داده تحریم ها نمی توانند اراده یک ملت برای پیمودن مسیر خود را به طور کامل متوقف سازند. بنابراین منافع ملی ایران صیانت حداکثری شده و مسیر پیشرفت از طرق متعددی ادامه خواهد یافت.

مسعود پزشکیان:

در مقابل زیاده‌خواهی‌ها سر خم نمی‌کنیم

مسعود پزشکیان صبح روز شنبه ۲۹ شهریورماه ۱۴۰۴ در آیین تجلیل از مدال آوران المپیادهای علمی جهانی ۲۰۲۵، با بیان اینکه به خود می بالیم که عزیزانی چون شما در کشور داریم که قادرند با اقتدار در عرصه های جهانی حضور یافته و با افتخار از ایران دفاع و پرچم جمهوری اسلامی را به اهتزاز درآورند، تصریح کرد: باور بنده این است و مکرر نیز اعلام کرده ام که ثروت واقعی کشور نه منابع نفت و گاز و معادن طلا، بلکه شما جوانان نخبه و خلاق کشور هستید.

وی با اشاره به اینکه کشورهای زیادی هستند که بدون برخورداری از منابع طبیعی و با تکیه بر نیروی انسانی توانمند و نخبه خود به پیشرفت های چشمگیر رسیده اند، افزود: چرا ما با وجود بهره مندی از منابع عظیم خدادادی نتوانسته ایم آنچنان که باید پیشرفت و مشکلات را مرتفع کنیم! باید نگاه خود را تغییر دهیم و به خودمان بازگردیم؛ اگر باور کردیم که هر کدام از ما معدنی سرشار از توانمندی هستیم که باید دانایی و توانایی خود را در مسیر حل مشکلات به کار بگیریم، آن روز خواهیم توانست از سنگ سیاه، طلا عمل بیاوریم.

رئیس جمهور تصریح کرد: اگر به انسان های خلاق میدان دهیم و مسیر را برای آنها مهیا و تسهیل کنیم، می توانند همه مشکلات را رفع کنند. مشکل همانگونه که گفتم در نگاه غلط ماست؛ دشمن شاید بتواند دستاوردهای علمی ما را بمباران کند، اما این متخصصان و دانشمندان ما هستند که این تاسیسات را ساخته اند و ثروت و دارایی اصلی کشور همین ها هستند، نه آنچه آنها ساخته و تولید کرده اند.

پزشکیان با اشاره به اختصاص بیشترین وقت خود از ابتدای آغاز به کار، به موضوع تحول نظام آموزشی کشور، گفت: دغدغه اصلی بنده در حدود یک سال گذشته ایجاد بستر مناسب برای شناسایی، جذب، پرورش و بالفعل کردن پتانسیل های نوجوانان و جوانان نخبه کشور بوده است تا با تکیه بر آنها بتوانیم مشکلات را حل و آینده کشور را بسازیم.

نظام آموزشی باید مبنای آگاهی نسبت به مشکلات و انگیزه برای رفع آنها باشد

وی همچنین با اشاره به تصمیم اتخاذ شده در جلسه شب گذشته شورای امنیت سازمان ملل، گفت: بنده شخصا به دفعات با وضعیتی مواجه شده ام که عده ای سعی کرده اند راه حرکت و رشد ما را ببندند، اما مغزها و اندیشه ها در مواجهه با هرمانعی، یا راه می یابند، یا راه می سازند. انگیزه اصلی ما از تحول در نظام آموزشی این است که فرزندان این کشور را به شکلی تربیت کنیم که در مواجهه با مانع در مسیر هر هدفی، بدون هیچ تعللی به دنبال یافتن یا ساختن راه باشند.

رئیس جمهور اضافه کرد: کافی است باور کنیم که می توانیم بر موانع غلبه کنیم و بدخواهان این سرزمین نمی توانند راه را بر ما ببندند؛ به هیچ وجه نمی توان جلوی کسی را که عزم و اراده و توانایی پیشرفت دارد، بست. ما هرگز در برابر زیاده خواهی ها تسلیم نشده و سرخم نخواهیم کرد، چراکه توانایی و قدرت تغییر داریم و کافی است به کسانی که توانایی و اراده دارند، اعتماد کنیم.

پزشکیان با بیان اینکه زمانی برای از دست دادن نداریم، تصریح کرد: ۴۷ سال است که مدرسه می سازیم اما همچنان با کمبود فضای آموزشی مواجهیم، در این دولت تصمیم گرفتیم یکبار این مشکل را حل کنیم. همچنین در حال اصلاح و ارتقای کیفی شیوه ها و محتوای آموزشی نیز هستیم. متاسفانه نظام اداری کشور منجمد شده و در برابر تغییر و اصلاح مقاومت می کند. باید تلاش کنیم قالب ها را بشکنیم و شما که هنوز در این قالب ها قرار نگرفته اید، خیلی راحت ترمی توانید خلاقیت و قوه ابتکار خود را در مسیر اصلاح امور و رفع مشکلات به کار بگیرید.

وی گفت: کافی است که انگیزه اصلاح و پیشرفت را در خود تقویت کنید؛ قاعده بر این است که وقتی انسان در فشار و محاصره موانع گرفتار می شود، خلاقیت هایش بیشتر بروز می کند. دولت در تلاش است بستر شکوفایی خلاقیت های فرزندان این آب و خاک را هرچه بیشتر در سراسر کشور به شکل عادلانه فراهم کند و آموزشی ارائه کند که مبنای آگاهی نسبت به مشکلات و انگیزه برای رفع آنها باشد.

پزشکیان با تاکید بر اینکه ما و ایران به شما امیدوار بوده و دل بسته ایم، خاطرنشان کرد: شما می توانید ایران را آباد کرده و به نقطه اوج پیشرفت برسانید؛ نباید اجازه دهیم یک رژیم جعلی جنایتکار، اراده خود را در منطقه با ز